

Nova Provo

Organo de NOVO, Asocio por Komuna Ellaborado de Lingvo Internacia
Numero 12 Decembro 1998

Pri ni: NP iros Interreton

La du NP-respondeculoj, nome McCoy kaj Günkkel, interkonsentis, ke tiu ĉi numero 12 de NP estu la antaŭlasta en presita formo. Post la lasta numero NP 13 la agado de Novo okazos ekskluzive en Interreto. Vi do ankoraŭ havas ŝancon reagi kaj sendi al ni leterojn (precipe pri la statuto), kiuj povos aperi en la lasta presita numero. Pri la Interretaj proceduroj ni ankoraŭ informos vin.

Kion idistoj kritikas de Esperanto

Ĉi tie ni konsideras la ĉefajn avantaĝojn de Ido, kaj invitas vin studi ilin objektive.

SUPERSIGNOJ en Esperanto kaŭzas malfacilaĵojn ne nur je presado sed nuntempe je komputeroj, ĉar la tre granda plejmulto de komputeraĵoj "programoj" ne konas la specialajn literojn. Alfabeto ordigo estas eĉ pli ĝena problemo. Ido ne havas ĉi tiujn problemojn ĉar ĝi uzas la bazan internacie konatan alfabeton (ankaŭ q, w, x, y), sen iuj supersignoj.

En Ido ĉ fariĝas *ch*, *ŝ* fariĝas *sh*, *ĝ* kaj *ĵ* ambaŭ fariĝas *j* (la distingo inter *ĝ* kaj *ĵ* estas nekonata en multaj lingvoj), *j* duon-konsonanta antaŭ vokalo fariĝas *y*, *ŭ* post vokalo fariĝas *u*; *ŭ* duon-konsonanta (kiel je komenco de vorto) fariĝas *w*. La litero *x* kaj sono *h* ne estas uzataj ĉar ĉi tiu konsonanto estas malfacile prononcebla por multaj popoloj.

La litero *q* estas uzata nur antaŭ *u* por konservi la formon de iuj vortoj internaciaj; ekz. *aquo* (akvo), *quanta* (kiom da), *quanto* (kvanto), *Quakero*, *quar* (kvar). La litero *x* anstataŭas *ks* kaj *kz*, ekz. *exter* (ekster), *exemplo* (ekzemplo), *maximumo* (maksimumo).

ADJEKTIVA AKORDO [...]. AKUZATIVO [...]. AKCENTADO [...].

PRONONCADO de Esperanto havas aliajn komplikaĵojn. Oni devas distingi inter *ks* kaj *kz* (oni rajtas prononci *x* en Ido kiel *ks* aŭ *gz* sen fari distigon), inter *ĝ* kaj *ĵ* (ambaŭ fariĝas *j*), inter *h* kaj *k*. Kombinaĵoj de konsonantoj estas alia malfacilaĵo: konscienco estas *koncienco* en Ido; ekscitas - *ecitas*; punkto - *punto*; funkcio - *funciono*; scienco - *cienco*; scias - *savas* (savas - *salvas*); sciuro - *sku-relo*; ŝtrumpo - *kalzo*; ktp.

LANDNOMOJ [...]. RADIKARO [...]. INFINITIVO [...]. PLURALOJ [...]. VORTOJ POR HOMOJ KAJ BESTOJ [...]. LA PREFIKSO MAL- [...]. DERIVADO [...]. LA SISTEMO DE AFIKSOJ [...]. VORTOJ IDIOTISMAJ [...]. PRONOMOJ kaj NUMERO-VORTOJ [...]. LA KORELATIVAJ VORTOJ [...]. VORTOJ PLURSIGNIFAJ [...].

Informoj ĉe:

IDO-LIBRERIO, 44 Woodville Road, Cathays, Cardiff CF2 4EB (GB).

el flugfolio de la Ido-movado (ric. 1997-06)

„Albana“ solvo de nia alfabeto

Por perfekta simetrio de la shushokubo jen solvo laŭ la albana lingvo kun *xhiaj* c, ç, s, sh, x, xh, z kaj zh:

c	[c],	ch	[ĉ]
s	[s],	sh	[ŝ]
x	[dz],	xh	[ĝ]
z	[z],	zh	[ĵ]
j	[j].		

Emër VETJAK (AL) (ric. 1998-01)

Solvo „C“ de nia alfabeto

a, b, ch [ĥ], cc aŭ cs [c], cx [ŝ], cz [ĉ], d, dj [ĝ], e, f, g, h, i, j [j], k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, w [ŭ], y [j], z. (Neniam solaj estas c, x kaj w.)

O. VÁLS (HU) (ric. 1997-09)

Redaktado, enpaĝigado:*Nova Provo*p/a Günkkel, Pf. 10 04 47, 41704 Viersen
Germanio • Deutĉin • Germania • Allemannia

☎ Tel+Faks (kun respondilo) ..+49-2162-33788

Financoj, dissendado, provekzempleroj:*Nova Provo*p/a McCoy, Bajonctstraat 78, 3014 ZL Rotterdam
Nederlando • Nedĉn • Nederland • Nederlando**Nepetitaĵojn ni kutime ne repoŝtas.****Pri ni: tradukoj en NP**

Leganto demandis al ni, „ĉu ekzistas tradukoj de la leteroj de H.-D. Goeres kaj Fond. A. Lorenzo en NP 11“. Ni ja atentis, ke esperantisto kaj/aŭ reformisto povu kompreni la plimulton de la lingvaĵo en NP. Tial aperas tradukohelpoj, se ne plenaj tradukoj kiel en NP 1 kaj 2. Okaze de iuj tekstoj ni ne sentas la bezonon de tiaj helpoj, ekz. Goeres sur p. 20, Stahl sur p. 90, Fond. A. Lorenzo sur p. 92, kaj McCoy sur p. 93. Eble ni malpravas. Espereble vi komprenas sinjoron Goeres relegante la indikojn ĉi-numerajn sur p. 99 pri lia Linguna.

Aliflanke sentraduka teksto bone montras al la legantoj kaj al la verkinto mem, ĉu tiu esperantido aŭ lingvoprojekto estas komprenebla, konsiderinda kaj avantaĝa. Se vi, la legantoj, skribas al la verkinto vian opinion, tio estas profitdona por ni ĉiuj. **Red.**

Unu(anim)eco de reformo gravas

Via artikolo [**Red.:** *Estu do debato! en: La Gazeto 71; kp. NP 11, p. 92*] iom chagrenis min. Ne tiom, ke per tio vi ekrompis nian „kvazav-interkonsenton“ [**Red.:** *kp. NP 9, p. 74*], sed pro mia timo, ke tio tendencas senvalorigi la Reformon (ne tiu aw tiu ĉi reformo, sed la Reformo ĵenerale) en la okuloy de nia publiko. Tiu publiko, kiu last-analize devos respondi pozitive aw negative al niay proponoy! Se ili estas UNU!

Tio igas min alveni al yena penso. De la tempo, kiam vi kun *Novo* kay mi kun *Yes!* dedichas pajoy kay pajoy al la eblay kay ne-eblay reformoy de la alfabeto ... De kiam aliay en siay anguloy simile agas kun pli-malpli da sukceso ... Ni ĉiuy verŝayne trovis almenaw unu solvon valida! Se ne, do

almenaw plenmano da! Do la demando nun estas ne pri la *travo* de konkretay solvoy, supoze ke ni volas sukcesigi la Reformon — ne la malon, sed pri la *elekto* fare de ni ĉiuy kune de UNU solvo kay pri la *diskriado* fare de ni ĉiuy kune tra la tuta movado kay ĵis la oreloy de niay potenculoy por agnosko, komenco de apliko ktp.

Ni ne havu iluzion: tio ne estos simpla kay facila faro. Kiel kunigi en unu organizon (debat-sembleo, komuna diskut-rondo, aw kiu ayn aranjo tawga por nia celo)? Kiel konduki la debatoyn al tio, kion ni komune decidis fari? Yam eble la celo de la farotajho eble ne estos la sama por ĉiuy? Eble eĉ ne ĉiuy volos partopreni en io komuna ...

Eble iuy volos resti en sia „splendora izoleco“, ĉar ili opinios sian trovajhon la pley bona kay ne superebla ... Mi ne parolas el fantazio; sed mi che-estis, kiam siatempe *Jon Walter YUNG* organizis sian *Skrib-konferencon!* Ni konis la adresoy de tri „pioniroj“ (law nia esprimo): *LIENHARDT* (nun mortinta, awtoro de la *Optimala E-o-Ortografio*), *DAO* (awtoro de *Esperanto 2000*) kay *GOERES* (awtoro de *E-o Moderna*).

Jon Walter YUNG dissendis al ili entute tri cirkuleroyn, kiyu chefe diskutis pri proceduro kay fine deklaris: „*La Skrib-konferenco deklaras, ke ni devas reformi la E-o-ortografion, kay konsentas, ke ni devos forigi la signo-literoy.*“. Ne eblis akordij pri tiu magrega rezulto. *LIENHARDT* eĉ ne respondis unu foyon (ĉu lia granda ajo kulpis?).

Do se io estos farota kay farata, ni devos tre antawstudi ĵin! Eble per artikoloy en *Novo* kay en *YES!* Eble alimaniere?

Aliflanke se ni sukcesas alveni ĵis konkreta rezulto, ni estos multe pli fortay antaw niay potenculoy! Tute ne estos same diri al ili: „*Mi proponas yenan reformon de la alfabeto ...*“ aw sendi al ili deklaron, kiel ekz-e: „*Ni, KOALICIO de ĉiuy ekzistantay societoy kay asocioy por la alfabet-reformo, ne parolante pri kelkay eminentuloy, kies subskriboy sekvas, kune decidis kay unuanime proponas al Vi ...*“

Sed eble mi nur revas kay parolas pri ne-realigebla utopio ... Tamen „*yam temp' estĉ*“ law la Zamenhofa verso en *Pra-Esperanto!*

Yannic GICQUEL (FR) (ric. 1997-06)

Reagoj al la „landnomos“

[**Red.**: *Temas ĉi tie pri la artikolo de Roy McCoy en NP 11: „Pri landnomos“.*]

Rilate al la komento de Roy McCoy pri mia artikolo pri landnomoj (*La KancerKliniko* 79), mi ĝojas, ke li trovis ĝin interesa kaj, ŝajne, pensinstiga. Mi ŝatus tamen atentigi lin, ke mia artikolo tute ne enhavis proponon pri fundamenta reformo de la lingvo. Mi sugestis uzi la formojn *Skotujo*, *Polujo* kaj *Svisujo*, ĉar ili estas pli logikaj ol *Skotlando*, *Pollando* kaj *Svislando*, kaj kondukus al plisimpligo de la sistemo. Kvankam oni ne tre ofte aŭdas tiujn formojn nuntempe, ili ja ekzistas kaj verŝajne havas pli longan tradicion ol la alternativaj formoj kun *-lando*.

Anna LOWENSTEIN (IT) (ric. 1997-06)

Logike ili finus per *-ejo*, sed estas saĝe respekti — kiom eble — la nomojn kiujn uzas ĝiaj geenloĝantoj mem. Se *Nederlando* estus *Nederio* mi eble ne estus esperantisto, do: *Bharato*, *Dojĉlando*, *Kartvelio* kiel parto de *Kartvolo*, *koreoj* en *Koreio*. Esperantistigi homojn pli necesas ol iomete mallongigi la studadon.

Ronaldo NOBEL (NL) (ric. 1997-08)

Mi ankey xaten la artikole du amike Roy pri landnomoj. Nis jam interparolis pri tva afero per Interneto. [**Trad.**: *Mi ankaŭ ŝatis la artikolon de amiko Roy pri landnomoj. Ni jam interparolis pri tiu afero per Interreto.*]

Itamar Alves PINTO (BR) (ric. 1997-08)

[**Red.**: *Legu tiel ĉi: ae [e], ai [aj], au [aŭ], c [k], sed c antaŭ ae, e, i], ch [ĥ], cs [c], cz [ĉ], ds/gj/dj [ĝ], oi [oj], qv [kv], s [z], ss/sz [s], x [ks, kz]. Foje mankas la fina -o, ekz. prapatr, nom. Foje duoblas konsonantoj, ekz. illi, communa, collecti, attacco, occasi.]*

Por Linguna solvidis la „problem“ como [kief] nonexistenta, reqva [ĉar] la habitantoi [enloĝantoj] mem povaz modifi au amendi suain paŝanomojn [siajn landnomojn]. Exemple vi omissis [preterlasis] la affaeron [aferon] „Koreo - koreano aŭ Koreio - koreo“ (qvio [kio] min mirigas), donite qve [ke] gjuste illi, la Coreoi (au Coreanoi au Coreidoi) eran [estas] tiuj qvi [kiuj] constante protestiz contra la malaccepto dra [fare de] UEA cai ties „Akademio“ de sua prapatr Coreo.

Do en Linguna ni acceptu „Coreido“ por la popolano de la paŝa [lando] Corea (femina) qvies prapatr restu Coreo.

Simile pri „Israelido“ por la popolano de la paŝa Israela qvies prapatro estis Jacobo „Israel“ (= „qvi [kiu] luctis cun Dió [Dio]).

Por la favorantoi de „-estánia / -istánia“ simple acceptatas qve iuj paŝai suloriental [landoj sudoriental] endereczaz [rajtas] nomi ancau en la Língua [lingvo] cosmopolita, suan paŝan „-estánia“ (f), exp. [ekz.]: Hinduestánia - Hinduoi, Paqvestánia - Paqvoi, Belucžestánia - Belucžoi, Afganestánia - Afganoi, Casachestánia - Casachoi [kazaĥoj], Turcmenestánia - Turcmenoi.

Qvi praeferaz [kiu preferas], democate, suan paŝan nomitir [esti nomita] per -ia, tion mejaz [libere povas] eteni [ricevi] tiel: Germánia - Germanoi, Fráncia - Francsoi, Hispánia - Hispanoi, Ibéria - Iberoi.

Qvie ain [kie ajn] tamen sole acceptatas la región, ne la paŝa, respective qvie tia ne existas, ni praeferus uzi la finagjon, naturale trovitan, de -fnia, exp. Palaestínia - Palaestinoi, Patagonía - Patagonoi, Hercegovínia - Hercegovinoi, edc. [k.t.p.]

Sze [se] tamen una región [iu regiono] facidsas [fariĝas] paŝa, tiam compreneble ancau la nom czangjidsas [ŝanĝiĝas], exp. por Jordánia plus Palaestínia plus iu strio de Norda Sáudia, formuntai un Estaton [ŝtaton] novan comunan au federalan, la nom tiam estus: Palaestinia, la popolanoi estuz: Palaestinoi.

Do oni ostavu [lasu] la decidon al la pópoloj mem antlocáu [anstataŭ] dictatorece fixi elcathedre ties nomoin. Tiam povas naturale occasi qve [ke] Germanoi nomoz sin „Diutoi“, cai suan paŝan „Diútia“ (el: „Diuto“ por corpano [ano] de la dióo pra-Djermana „Tiu“ au „Diu“, parencsa al „Diu-patr“ → „Jupitr“ les Romanois [de la rom(i)-anoj])! Tion decida la Germanoi mem!

Cetere: Por Linguna, mia collectagjo de una Língua trans-Esperanta cosmopolita, seqvum [laŭ] UEA-attacco mi ne daeas [rajtas] plu uzi la nomon de „Esperanto (Moderna)“ por mia reform-collectagjo.

Hans Dito GOERES (DE) (ric. 1997-08)

[**Red.**: *ch, gh, ĥ → kh, j → y, ĵ → j, sh, ŭ → uw.*]

Oni povas distingti shtatanoy, regnanoy, regionanoy, landanoy, federacionoy, kantonanoy, distriktanoy, sultanuyanoy, imperianoy, arondismentanoy, respublikanoy,

teritorianoyn, reghuyanoyn, dukuyanoyn, departementanoyn, urbanoyn, unianoyn, kun-princuyanoyn, emiruyanoyn, grafuyanoyn, diktatoruyanoyn k.t.p. disde etnanoy. Dum la unuay estas difinitaj laŭwloghe kay laŭwloghe, etnanon difinas la sango aŭw lango.

Chiu ŝtato, regno, regiono, lando, federacio k.t.p. havas nomon. Kiu laŭwloghe loĝhas aŭw naskiĝis tie, tiu estas ĝhia ano. Por substreki la naskiĝintecon eblas paroli de ido, ekz. *israelido, kubido, burkinido, namibiido, usonido, niponido, irlandido*.

Chiu etno havas nomon. Yam la Fundamento distingas inter *rusoj* kaj *Rusujanoj* (§ 37). Chiam konvenas nomi homon ano de lia teritorio por eviti insulti, embarasi aŭw embarasighi. Mi persone chiuokaze estas *germano*; chu mi estas *germano*, tio estas alia afero. La pley multaj euwskoy estas hispanianoyn aŭw francianoyn. La pley multaj frisoy estas nederlandanoyn aŭw germanianoyn. La pley multaj kurdoyn estas turkianoyn aŭw irakanoyn.

Lauw mia kompreno oni raytas rigardi chiuyn landonomoyn propraj radikoy lau w la 15-a Regulo (kun respekto al la multyara tradicio de Esperanto): *Israel', Itali', Mali', Chad', Uson', Hispani', Aŭwstri', Kore', Irland', Egipt', Ukrain', Brazil', Yapani', Polland', Chekhi'*. Tie loĝhas aŭw naskiĝis *israelanoyn, italianoyn, malianoyn, chadanoy, usonanoyn, hispanianoyn, aŭwstrianoyn, koreanoyn, irlandanoyn, egiptanoyn, ukrainanoyn, brazilanoyn, yapanianoyn, pollandanoyn, chekianoyn*. Do klara prefero al „categoria II“ de *McCoy*.

Kiu volas substreki, ke li estas ano de etno aŭw religio aŭw tribo, tiu povas facile fari tion. Ekz. *hebreo, apacho, irokezo, siuo, vasp* (t.e. *blankhauwta anglosaksa protestanto*), *gurmao, kabyeo, tuarego, soninkeo, kataluno, euwsko, galego, sloveno, sardo, koreo, chekho, sudeto* k.t.p. *Koreo*: la internacia landonomo estas *Koreo*, dum „*Koreio*“ estas neinternacia. Se nur paroli pri la geologhantoy de tiu lando, temas pri *koreanoyn* kaj *koreaninoyn*; sed se substreki la etnanecon, oni trovu novan nomon. Ke la tiulandaj esperantistoy preferas la etnonomon *koreo*, iom komplikigas la aferon.

Por kelkaj tradiciaj Esperantaj landonomoy povus esti paralelaj nomoy: *Britio = Britanio, Danio = Danmarko, Hindio = Bharato, Yapanio = Nipono, Pollando = Polonio*. En tiuy chi kay similaj okazoy, la landonomoyn ye *-io/-uyo* oni povas rigardi antikvajoy el

tempo, kiam estis la ideo, ke teritorio, lando aŭw ŝtato apartenas al etno. La Germanio 1990-a, ekzemple — kun tiom da EU-idoyn, turkiidoyn/turkoy, italiidoyn/italoy, portugaliidoyn/portugezoy, vjetnamidoyn/vyetoy, grekiidoyn/grekoy k.t.p. — certe ne estas Germanuyo. La nomon *Germanio* oni ne analizu kiel „*german + i(uy) + o*“, sed kiel internacian ra-dikon „*Germani*“ el i.a. amerikana *Germany*, itala *Germania*, greka *Γερμανία*, rusa *Германия*, hebrea *יִשְׂרָאֵל*, albana *Gjermania*. La litero *i* en *Germanio* ne estas postafikso, sed „*hazarda*“ parto de la radikoto tute same kiel la litero *i* en *Mali', Etiopi', Bolivi', Aŭwstri'* kaj *Aŭwstrali'*.

La afikso *-uyo* povas servi por formi la nomon de etnuyo, kiu ne estas ŝtato oficiala. Pluraj euwskoy en Euwskuyo luktas por sendependa Euwskio. Ekzistas Sorabuyo, plene sur la Germania teritorio, sed ne Sorabio. Multaj kurdoyn deziras liberan ŝtaton Kurdistano tie, kie estas la tradicia Kurduyo.

Char ne ekzistas oficiala teritorio kun internacia nomo, ne havas sencon paroli pri Esperantio. Tial mi preferas la nomon Esperantujo.

Alia vorto por geto estas yudujo, la San-Franciska *Chinatown* estas chinuyo, kaj Paderborno pro siay pluraj Britaniay soldateyoy do havas diversayn angluyoyn.

Claus J. GÜNKEL (DE) (laŭ: GuVo 3, 1997-01)

Ŝanĝo ĉe AEIOU: nova helpalfabeto

Ni modifu nur la surogatan alfabeton, la helpalfabeton, kiu aperas en la Fundamenta gramatiko (ch, gh, hh, jh, sh, u). La Zamenhofa alfabeto restu kiel referenco kaj daŭre servu por eldoni romanoyn, beletrazhoyn; unuvorte chion komune eldonitan en nia movado.

Sed oni uzu la Fundamenta helpalfabeton kiel embrion de la nova helpalfabeto: unufilanke tiu neniam estis vere uzata pro neuzablo; aliflanke sufichas apenau modifi ĵin, por ke ĵi fariĝu uzabla: oni konservu duonon de ĵi (ch, sh, u); oni modifu la alian neuzablan duonon (gh, hh, jh) al respektive *j, kh, zh*, kiuy faras ĵin multe pli internacia. Tiam ni estas devigatay enkonduki la literon *y*, char ĵi alprenis alian uzon! Fine ni aldonu por la bezono de propraj nomoy kaj de kelkaj sciencay vortoy la ankoraŭ mankantayn literoy Latinayn *q, w, x*...

La nova helpalfabeto estu preta servi en chiuy malfacilay kazoy (en la loko de chiuy barbaray inventoy, kiel la X-alfabeto ...). Ji ankaŭ donu belan aspekton, internaciay kay plachan al la lingvo de Zamenhof! Anstataŭ nepre forlogi chiuy okazayn observantoy, ji eventuale allogos kelkayn interesitoy. [...]

Yannic Gicquel

(aprobis la Provizora Prezidanto)

el: **Yes! Torcho brilu antaŭen!**,
Bulteno de AEIOU, p. 3 (ric. 1998-06)

Albeaufront

André Albault fariĝis la prezidanto de AEIOU, la kontraŭfundamenta projekto de ortografia reformo. [...] Albault estas la kerno de AEIOU de la komenco, sed kaŝe, kaj pro tio la esperantistoj en lia urbo [Tuluzo] nomas lin Albeaufront... [...] Onidire, Albault kaj ceteraj reformistoj (inkluzive de unu UEA-salajrato, pri kiu okazis diskuto dum la Komitat-kunsido en Prago, 1996) koketas per ŝanĝo de nia fundamenta alfabeto nur pro strebo al la „fina venko“. Jen unu plia (ĉu lasta?) kazo de senĉapelismo, fakte idismo, kamufflita per bonaj intencoj. [...]

el: **HdE 11 (1958), 1998**, p. 1 (ric. 1998-10)

Propono de Hermann D. Taurat †

Sinjoro H. D. Taurat (mort. 1996) el Berlino proponis ne nur la neologismon *okto* por la objekto okulvitroj, sed ankaŭ tiun ĉi sistern(ig)on rilate al -e kaj -el: -e ĉiam indiku lokon, dum -el ĉiam indiku manieron:

Kie ŝi laboras? Universitate. Ĉi tie. Ĉi-urbe. le ajn.
 Kiel ŝi kantas? Bone. Terure. Agrable. lel ajn.
 Alie (= alifoke). Aliel (= alie).

La ABC de INTAL

a b c [s] d e f g [g] h i j [j] k l
 m n o p r s [s] t u v y [j] z [z]

Le tri seteri [ceteraj] literos (q, w, x) bli uzat [estas uzataj] nur in stranjeri propri nomos.

Pos som [kelkaj] final konsonantos on oft auda un tre kurt, febli son simil e = a: mult(a), ank(a), presk(a). To es tote natural e normal.

el: Erich WEFERLING †: Standard-Gramatik del International Auxiliari Linguo, Apel por Unifikacion del diversi Mondolinguo-Sistemas, Inter-sistemal Kompromis-Bazo sub the nom INTAL, duesmi meliorat edition, Braunschweig 1970, 34 p.

Diskuto pri propono al la AdE

La t.n. h-alfabeto *ch, gh, hh, jh, sh, u* estas Fundamenta. Ĉi troviĝas sub la ĉapitroj A de la kvinlingva Fundamenta Gramatiko. Jen:

Remarque. — Les typographes qui n'ont pas les caractères *ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ, ŭ*, peuvent les remplacer par *ch, gh, hh, jh, sh, u*.

Remark. — If it be found impracticable to print works with the diacritical signs (‘, ‘), the letter *h* may be substituted for the sign (‘), and the sign (‘), may be altogether omitted.

Umerkung: [...] Bei mangelnden Typen im Druck ersetzt man *ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ, ŭ* durch *ch, gh, hh, jh, sh, u*.

Примѣчаніе II. Типографіи, не имѣющія буквъ *ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ, ŭ*, могутъ на первыхъ порахъ употреблять *ch, gh, hh, jh, sh, u*.

UWAGA. — Drukarnia nie posiadająca czcionek ze znaczkami, może zamiast *ĉ, ĝ, ĥ, ĵ, ŝ, ŭ*, drukować *ch, gh, hh, jh, sh, u*.

Do *ch, gh, hh, jh, sh, u* estas helpalfabeto oficiala kaj tuj uzebla. Legante la Antaŭparolon, oni ekscias, ke „nur en okazo de efektiva neceso“ „aŭtoritata institucio povos rekomendi pli oportunaj paralelajn formojn“ kaj ke „nur centra institucio faru tion“.

Kion novistoj kaj/aŭ aliaj esperantistoj do povas fari? Oni povas doni al la Akademio de Esperanto, t.e. la aŭtoritata kaj centra institucio, seriozan proponon kaj peton aldoni oficialan helpalfabeton apud la jam oficiala h-alfabeto. Jen metiĝas pluraj demandoj kaj problemoj solvendaj:

- (1) Devos esti unueca propono kun interkonsento inter la proponantoj.
- (2) Devos esti fortaj argumentoj por efektiva neceso havi duan oficialan helpalfabeton, ĉar la h-a ja restos Fundamenta, oficiala.
- (3) Devos esti kompreno flanke de la esperantistaro por tia propono.

Ĝis tia decido Akademia, mi pledas al ĉiuj uzantoj de la parto supersignata de l' Interreto, de telegramoj, de vidbendiloj kun surekranigeblaj tekstoj supersignajaj k.s. uzi nur la Fundamentan h-alfabeton — pro la unueco de nia Afero kaj por ne montri ĥaoson al la cetera, neesperantista mondo multe pli granda ol ni.

Propono al la Akademio povas teksti jene:

„Anstataŭ la helpalfabeto menciita en la Fundamenta Gramatiko kvinlingva ĉiu rajtas libere uzi tiun ĉi: **ch** (= ĉ), **gh** (= ĝ), **kh** (= ĥ), **j** (= ĵ), **sh** (= ŝ), **uw** (= ŭ), **y** (= j).“

♦ *ch* kaj *sh* estas vaste akceptitaj, internaciaj kaj el la h-alfabeto.

♦ *kh* estas plej ofte proponita anstataŭ *ĥ*, estas internacia kaj similas al la oficiala *hh*.

♦ Zamenhof konscie kreis la literon *ĝ*, kies esenca parto estas *g*. Anstataŭigi ĝin per *j*, *dj*, *dzh* aŭ io alia estus peko kontraŭ la naturalismo: ja estas naturalismaj idealoj aldoni alfabeton al la du Fundamentaj, kaj *gh* estas pli naturalisma ol *j*, *dj* kaj *dzh*. Tial *gh*. Ne eblas naturalisme fari la ŝanĝon *j* al *y* samtempe pledante por internacie ne rekoneblaj „danjero, ĝenerala, ruĝa, ĵemelo, aĵo“. Kelkaj argumentas, ke *ĝ* estas pli ofta ol *j*, kaj ke tial estu la unulitera *j* por la pli ofta sono [ĝ]. Tute male: ĉar *j* mondscale estas malsame prononcata (i.a. [j], [ĝ], [j] aŭ [h]), ĝi aperu nur malofte por la malofta [j]: *jurnalisto, ĵeti, ĵaluza, ĵeleo, kajoli, ĵulo, ĵokero, ĵipo, ĵaŭdo, ĵurio, piĵamo*. La franca-portugala *j* por [j] estas la solvo plej proksima al la Fundamentaj *j* kaj *ĵh*. Pro naturalismaj kialoj ne eblas *zh*.

La literduo *dj* por [ĝ] estas tute logika kaj kreas la du analogajn parojn *z/dz* kaj *j/dj*. Krome ĝi ĝuas internaciecon, ĉar ĝi respegulas la amerikanan *dg*, la francan *dj* (*djebel, djellaba, djihad, djinn*), la rusan-bulgaran *дж*, la polan *dż*, la ĉeĥan-kroatan *dž*, la germanan *dsch*: ekz. *edjo (edge), bridjo (bridge, бридж), yudĵi (judge), lodĵi (lodge), hedĵo (hedge), budĵeto (budget, бюджет, budĵet, budĵet)*, *hadĵo (hadj), dĵangalo (Dschungel, джунгли, džungle, džungla)*, *Fidĵioj (Fidji, Fidschi, Фиџи)*, *Dĵingis-Khano (Dschingis-Khan), maharadjo (maharadžah, Maharadscha, магараджа), Kambodĵo (Kambodscha), Tadjikistano (Tadjikistan, Tadschikistan, Таджикистан), Dĵibutio (Djibouti, Dschibuti)*, *Djakarto (Джакарта), bandĵo (банџо, bandžo)*. (d)ĵazo (*джаз, džez, džez*), *ĵeleo (желе, želé)*, *ĵipo (джип, džip, džip)*, *dĵentlemano (džentelmen)*. Sed la ĉi tie grava vidpunkto naturalisma klare forviŝas tiun *dj* favore al *gh*. Bonvolu kompari:

jazo	ĵhazo	zhazo
ĵaluza	ĵhaluza	zhaluza
trinkajo	ĵtrinkajo	ztrinkazo
ĵurnalisto	ĵurnalisto	zhurnalisto
ĵus	ĵhus	zhus
ĵeleo	ĵheleo	zheleo
kajoli	kajholi	kazholi
ĵongli	ĵhongli	zhongli
ĵeti	ĵheti	zheti
ĵulo	ĵhulo	zhulo
Ĵerzeyo	Ĵherzeyo	Zherzeyo
Ĵuraso	Ĵhuraso	Zhuraso
ĵurio	ĵhurio	zhurio
piĵamo	piĵhamo	piĵhamo

danghero	danjero	dandjero
ĝenerala	ĵenerala	dĵenerala
fariĝi	fariĵi	fariĵi
shanghighi	ŝanjiji	ŝandĵidji
ghi, ghia, ghin	ĵi, ĵia, ĵin	dĵi, dĵia, dĵin
agho	aĵo	adĵo
egho	eĵo	edĵo
ghardeno	ĵardeno	dĵardeno
yughisto	yujisto	yudĵisto
ghangalo	ĵangalo	dĵangalo
ghiraf	ĵiraf	dĵiraf
brigho	briĵo	bridĵo
maharagho	maharajo	maharadĵo
Figĵioj	Fijioj	Fidĵioj
Gĵibutio	Ĵibutio	Dĵibutio
Gĵakarta	Ĵakarta	Dĵakarta
ghoyi	ĵoyi	dĵoyi
naghi	naji	nadĵi
manghi	manĵi	mandĵi
legi leghon	legi leĵon	legi leĵon
regas regho	regas reĵo	regas redĵo
ghenro	ĵenro	dĵenro
ghis	ĵis	dĵis
banghon ghui	banĵon ĵui	bandĵon dĵui
arghento	arĵento	ardĵento
ghigolo	ĵigolo	dĵigolo
urgha	urĵa	dĵurĵa
forghi	forĵi	fordĵi
etagho	etaĵo	etadĵo

♦ *Euwropo, Auwstralia, auw, tauwzi, malgrauw, auwto, euwro, neuwtrono, nauw* niaopinie aspektas pli kutimaj kaj ĝuste prononcotaj ol *Ewropo, Awstralia, aw, lawzi, malgraw, awto, ewro, newtrono, naw*. Komparu kun la Interretaj *Euxropo, Auxstralia, aux, tauwzi, malgraux, auxo, euxro, neuwtrono, nauw*. Nia solvo *uw* ekzistas en la nederlanda: *pauw* [paŭ] (pavo), *blauw* [blaŭ] (blua), *rauw* [raŭ] (raŭka, nekuirita), *eeuw* [eŭ] (jarcento), *miauwen* (miaŭi), *leeuw* [leŭ] (leono), *Zeeuw* [zeŭ] (zelandano). Ni atentu, ke la nederlanda povas esti grava fontolingvo por internacia(j) lingvo(j), ĉar ĝi estas multkontinenta (sud-orienta Azio, norda Sud-Ameriko, Sud-Afriko kaj Eŭropo) kaj troviĝas ekzakte inter la du gravaj fontolingvoj amerikana kaj germana. Kompreneble *auwto* pli belas ol *auwto* kaj *awto*; sed plia litero *u* nur komplikiĝus la aferon, same kiel *i* de AEIOU.

♦ *y* estas la elstare plej ofta propono ĝenerale rilate al nova (help)alfabeto, kaj ĝi estas internacia: *Tokyo, Yokohama, Playboy, Yemen, YU*. Ĝi eĉ penetras lingvojn kun *j* Esperanta. Ekzemple la germana vortaro *Duden* de 1996 akceptas la parojn *Yacht/Jacht, Yak/Jak, Yoga/Joga, Yo-Yo/Jo-Jo*. Tiu *y* (hazarde) liberigas la literon *j* por povi forigi la literduopon *ĵh*. Sed kio pri *y* mem?

Unuflanke multaj vortoj aspektiĝus pli internaciaj, foje eĉ pliĝustiĝus rilate etimologion, ekz. *krayono, Sidneyo, mayonezo, mayo, kayo, gaya, yogurto, yes, yaro, voyagho, yuna, ghoyo, peyzagho, soyo, fayenco, bayoneto, boyi*.

Kaj por multaj aliaj vortoj ja ne gravas, ĉu per *j* [j] aŭ per *y* [j], ekz. *jen/yen, ja/ya, ajn/ayn, ju/yu, kajero/kayero, jugo/yugo, kanajlo/kanaylo, fojo/foyo, fojno/fojno, ajlo/aylo, tuj/tuy, vojo/voyo, gajni/gayni, je/ye, plej/pley, trajno/trayno, buljono/bulyono, kaj/kay, lasanjo/lasanyo, -ujo/-uyo, -ejo/-eyo, prujno/prujno, karjo/karyo, emajlo/emaylo, fajfi/fayfi, fajli/fayli, fajro/fayro, najbaro/naybaro, rajdi/fraydi, sojlo/soylo, tajlaro/tayloro*. (Tamen ni vidu, ke *j* pli similas al etnolingva *i* pro ĝia punkteto.)

Aliflanke tamen konsiderinde multaj vortoj aspektus strange, ekz. *objekto, yughi, yusta, yavelo, beya, sinyoro, adyektivo, interyекcio, yanuario, yunio, yulio, yasmeno, yako, yuki, yunipero, kayuto, yuro, konyekti, konyugacii, mayesto, maystro, subyekto, yapana, kaj eble ankaŭ la finaĵoj -ay, -oy, -ayn, -oyn*. Ĉu enkonduki paralelajn formojn, ekz. *objekto* [-j-], *jasmeno* [-j-], *julio* [-j-], *kaj kajuto* [-j-]?

Claus J. GÜNKEL (DE) (ric. 1997-07)

ALFA 40, ALFA 26 & TETA

Mi xaten vu proponu pri nova alfabeto en la numere 11 du bultene NOVA PROVO. Twe xran, mi xaten pri vu certagrada „avanzeme“ proponi novas „karaktres“, iw non nur soley resti kun las „latinas karaktres ow literes“. Certey ke mi ankey komprenan la nirfazile „inventi“ novas karaktres, nirsamas di twas yam doniras per la „populara“ komputore. Sed mi devan diri, ke en vu proponira „hole“ du karaktres, stan kelkas, komprenvevey, tro similas al nus kutimas „pley internacias“ nombras ciferes („algarismes“), nomey: dos karaktres tro similas al las ciferes „3“ iw „4“, kwas certey kawzox problemes futurey, sar zis xrox adoptiras. Komparu, ekzempley, kun nus ofta nirfazile pri la cifere „0“ iw litere „O“, iw, kazey du bibliotekas aferes (mi laboran en wo biblioteke, lur konan la probleme), la nirfazile inter la cifere „1“ iw litere „l“ („minuskla L“). Sed, generaley, mi aproban „inventi“ novas karaktres iw nova alfabeto. Mi pru proponan wo alfabeto „ALFA 40“, twe xran, revuna pri komputora klavoje kun 40 literumas klaves. Vidu twa mu proponu:

[Trad.: Mi ŝatis vian proponon pri nova alfabeto en la n-ro 11 [p. 90] de NOVA

PROVO. Tio estas, mi ŝatas vian certagradan „avancemon“ proponi novajn „karaktrojn“, kaj ne nur sole resti kun la „Latinaj karaktroj aŭ literoj“. Certe, ke mi ankaŭ komprenas la malfacilon „inventi“ novajn karaktrojn, malsamajn de tiuj jam donitaj de la „populara“ komputilo. Sed mi devas diri, ke en via proponita „holo“ de karaktroj, estas kelkaj, kompreneble, tro similaj al niaj kutimaj „plej internaciaj“ nombraj ciferoj („algarismoj“), nome: du karaktroj tro similaj al la ciferoj „3“ kaj „4“, kiuj certe estus kaŭzontaj problemojn estontece, se ili estus estontaj adoptitaj. Komparu, ekzemple, kun nia ofta malfacilo pri la cifero „0“ kaj litero „O“, kaj, okaze de bibliotekaj aferoj (mi laboras en biblioteko, do konas la problemon), la malfacilo inter la cifero „1“ kaj litero „l“ („minuskla L“). Sed, ĝenerale, mi aprobas „inventi“ novajn karaktrojn kaj novan alfabeton. Mi mem proponas alfabeton „ALFA 40“, tio estas, revanta pri komputila klavaro kun 40 literumaj klavoj. Vidu tiun mian proponon:]

Aa [a], Vα [ē], Bb, Cc [tʃ], Ψψ [ps], Dd, Ee [e], Σε [c], Ff, Gg, Γγ [dʒ], Hh, φφ [x], li, Jj [ʒ], Kk, Ll, Λλ [λ], Mm, Nn, Ππ [ɲ], θδ [ɔ], Φφ [o], Pp, Qq*, Θθ*, Ωω [ks], Rr, Ss, Tt, Uu, Vv, Ww [w], Xx [ʃ], Yy [j], Zz,

♣ kaj ♦ servas por konverti literon al nova karaktro (ekz. matematika simbolo),

♥ kaj ♠ servas por konverti vorton al ideogramo (ekz. ĉina aŭ japana).

*: Qq kaj Θθ servas por digrafoj, ekz.

qh [x = ĥ], qj [dʒ = ĝ], ql [χ = lʃ], qlame (= lĵamo), qn [ɲ = nʃ], qs [ts = c].

ALFA 26 estas nur la Latinaj literoj de ALFA 40 (kun Oo anstataŭ Φφ) kun la kvin digrafoj de Qq (t.e. qh, qj, ql, qn, qs):

Aa, Bb, Cc (ĉ), Dd, Ee, Ff, Gg, Hh, li, Jj (ĵ), Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, QHqh (ĥ), QJqj (ĝ), QSqs (c), Rr, Ss, Tt, Uu, Vv, Ww (ŭ), Xx (ŝ), Yy (j), Zz.

Jen la ŝuŝokubo (kp. p. 80) de ALFA 26:

s	x	
z	j	
		qs c
		dz qj

Itamar Alves PINTO (BR) (ric. 1997-08)

Pri la akuzativa finayo -n

La deviga uzado de la akuzativa finayo -n, kiam yi ne malklarigas la signifo de la frazo kaj tial ne estas bezonata, estas unu el la plej grandaj malfazilajoj de Esperanto, car pli ol 95% el tiuj finajoj estas ne bezonataj. Pro tiu devigo, oftezo de la eraroj estas relative granda.

En Esperanto la nomoj kaj pronomoj kiuj ne estas post prepozicio estas nepre aw la subjekto aw la rekta komplemento. Do, sufikas koni la subjekto por koni ankaw la rekta komplemento.

La natura kaj kutima vortordo subjekto-verbo jam montras la subjekto, kaj tial la aliaj senprepoziciaj substantivoj aw pronomoj nepre estas en akuzativo kaj ne necesas montri tio per -n, same kiel post verbo en infinitivo, kiu ne povas havi subjekto. Se la vortordo estas alia, oni devas nepre uzi -n (aw al) por ke la frazo estu klara kaj ne okazu miskompreno.

En frazoj kiel „mi legas yurnalo“, „xi trinkas teo“, „li manyas fromayo“, „vi rompis botelo“, „mi acetis libro“ k.t.p., ne nur la vortordo, sed ankaw la senzo ne permesas duboj, car la malo estas neebla. En „Petro kisis Maria“ aw „la virino kiu ni vidis“, ankaw ne povas okazi duboj, car se estus la malo oni devus diri „Petron (aw al Petro) kisis Maria“ kaj „la virino kiu nin (aw al ni) vidis“ aw en normala vortordo „la virino kiu vidis ni“.

Tial post subjekto-verbo aw post verbo en infinitivo ne estas bezonata la finayo -n, cu la verbo estu transitiva aw ne transitiva, kiu ankaw estas foje problemo.

Ankaw meti -n al vortoj kiuj signifas mezuro, por montri mezuro, estas nebezonata. Cu en „la tablo estas tri metroj longa“ oni bezonas -n por montri ke metro estas mezuro?

Por montri direkto, kiam tio ne estas montrata per prepozicio, oni nepre devas uzi la markilo -n en frazoj kiel „Kien vi iras“ aw „Mi iras hejmen“.

En la vera lingvo, la parola, tia uzo estas ofta kaj ne okazas miskompreno. Cu ne estas eble permesi tia uzo ankaw en la skriba lingvo, konservante la oficiala sistemo? Mi uzas la proponita sistemo por ke Akademio kaj ciuj esperantistoj povu juji cu praktike yi estas aw ne estas utila evoluo.

Mi ne petas malpermesi la nebezonataj akuzativoj, sed nur ne devigi ilia uzado, kiu estas universala malfazilajoj, sen utilezo.

La diferenco inter -n kaj al estas malgranda. La finayo -n montras la unua objekto kaj la prepozicio al montras la lasta. Kiam en la frazo estas nur unu objekto, tiu estas samtempe unua kaj lasta, kaj tial oni povas uzi -n aw al sen problemoj.

Mi ankaw uzas mia proponita alfabeto sen supersigno: unu litero = unu sono = unu klavo.

[Red.: C = ĉ, X = ŝ, Y = ĝ kaj ĵ, Z = c, W = ŭ kaj u (W ĉiam antaŭ vokaloŝ), J = j, QW = kv, KH en vortoj kie k sola kaŭzus konfuzon, ekz. ekho, kholero. Laŭ liaj tekstoj sur p. 18 (NP8) kaj p. 61 (NP 7).]

Juan NAVAREÑO (ES) (ric. 1997-09)

Artikoloj kaj aranĝoj pri nia afero

• *informilo pri interlingvistiko (ipi)*, n-ro 22 (3/1997), p. 12, ĉap. 2.3.5, „Reformoj de Esperanto“, enhavas mencion pri: (1) Di Censo, Janus (1994): *Trasermo (Transnacia sermo)*, 392 p. (2) Golden, Bernard (1995): „Goeresperanto“ – nova variaĵo de Esperanto; en: *Debrecena Bulteno*, n-ro 87, p. 48–52. (3) Machioszek, Georgo (1996): Por la suferanta komentanto. Kelkaj simpligoj de la lingvo.; en: *Internacia Pedagogia Revuo* 26, n-ro 2, p. 11–13. (4) Osborne, Seán (1995): Reformprojektoj. Ĉu soifanta? en: *Monato* 16, n-ro 6, p. 25.

• Der aktuelle Stand von Esperantiden – Vorstellung und Schlussbemerkung (= *La aktualata stato de esperantidoj – prezentado kaj fina rimarko*); prelego de: Claus J. Günkel; publikigita en: *Interlinguistische Informationen*, Beiheft 2, GIL, Berlino 1997-11, p. 47–50 (en la germana).

• Eine Sprache für die Wissenschaft, Beiträge und Materialien des Interlinguistik-Kolloquiums für Wilhelm Ostwald, am 9. November 1996, an der Humboldt-Universität zu Berlin (= *Lingvo por la scienco, Kontribuajoj kaj materialoj de la interlingvistica kollokvo por Vilhelmo Ostwald, la 9-an de novembro 1996, ĉe la Humbolta Universitato en Berlino*); *Interlinguistische Informationen*, Beiheft 3, GIL, Berlino 1998-09 (en la germana, parte ankaŭ en Esperanto kaj Ido). Tie i.a. legiĝas la Ostvalda propono de 1908 por nova alfabeto Esperanta kaj/aŭ Ida: ts [c], tc [ĉ], dj [ĝ], j [ĵ], c [ŝ], w [ŭ], y [j] (p. 38).

• Das soziokulturelle Selbstverständnis der wichtigsten Plansprachen (= *La sociokultura memkompreno de la plej gravaj planlingvoj*); prelego de: Tazio Carlevaro; publikigita en: Interlinguistische Informationen, Beiheft 4, GIL, Berlino 1998-11, p. 4–17 (en la germana).

• Plansprachliche Gütekriterien und ihre Konkretisierung und Gewichtung bei Zamenhof (= *Planlingvaj bonecokriterioj kaj iliaj konkretigo kaj konsidero ĉe Zamenhof*); prelego de: Helmut Welger; publikigita en: Interlinguistische Informationen, Beiheft 4, GIL, Berlino 1998-11, p. 34–41 (en la germana).

- *YES! Sidiju kai taipu!*, n-ro 7, 1997-04.
- *YES! Sidiju kai taipu!*, n-ro 8, 1997-10.
- *YES! Torcho brilu antauen!*, n-ro 9, 1998-04.
- AEIOU-Cirkulero, n-ro 3, 1997-04, 2 p.
- Esperanto finfine egalrajta kun la aliaj lingvoj; 4-paĝa flugfolio de: Jannic (tiele!) Gicquel
- Ĉu nia alfabeto tute taŭgas?; artikolo de: André Albault; en: *HdE* 1944, 1997-11, p. 1
- Albault malpravas; legantoletero de: Alberto Fernández; en: *HdE* 1947, 1997-12, p. 4
- Fonetika analizo de esperanto. Propono por metologio; artikolo de: Daniele Vitali; en: *Literatura Foiro* 170, 1997-12, p. 314–324.
- „Fajfe mi esperas, ke vi ne plu makulos vian gazeton per tiaj stultaj artikoloj pri ortografia reformo![_]“; legantoletero de: Jak LePuil; en: *La Gazeto* 72, 1997-10, p. 4.
- *La Gazeto* 74 de 1998-01 estas prialfabeta numero: Ho! Niay chapeloy... (Eugène de Zilah, p. 3–5), Alfabeto... (André Albault, p. 6), Kaj alfabeto... (Yannic Gicquel, p. 6), Eseo pri la Esperantaj help-alfabetoj (André Albault, p. 20–25).
- *La Gazeto* 76 de 1998-04: Helpalfabeto (E. de Zilah, p. 3–6), Helpalfabeto: debato (Jean Doublet, Alain Favre, Éric Laubacher, Pejno Simono, Johano-Luko Tortel, Eduard V. Tvarozek, Bernard Aunis, André Albault, p. 10–19).
- Albeaufront; en: *HdE* 1958, 1998-10, p. 1
- Renkonto kun la aliulo; en: *HdE* 1958, 1998-10, p. 2

[*Red.*: Okaze de Unitario, Golden preferas citi sin mem, ol la pritraktitan Unitarian fonton. Albault en sia artikolo „Eseo...“ pretendas kompletecon, sed ne mencias Novon nek NP-on.]

Red.: Novo kaj Nova Provo komprenas sin kiel centralon de proponoj, provoj, projektoj kaj protestoj rilate al Esperanto, la ellaborado de esperantidoj aŭ aliaj lingvoj internaciaj. Bonvolu informi nin pri materialo aperinta aliloke pri ni aŭ pri nia afero. Koran dankon!

Neologismoj de Richard Stahl kun Plena Listo det Prepozicioj

ab. Prep., kiu estas la kontrawo det la prep. „gxis“. Noto: La prep. „de“ estas la kontrawo det la prep. „al“; „fo“ estas la kontrawo det „an“ kaj -n; „va“ estas la kontrawo det „av“; „zu“ estas la kontrawo det „ut“.

af. Prep. montranta an subjekta suplemento det netransitiva verbo-subst. (ntr-verbo-anto). Ekz.: *La dorm(ad)o af mi. Mi estas dormanto.* Noto: Ne konfuzu kun la prep. „fa“, kiu montras an aganto det tr-verbo-modalo, an *faranto*, an *fabrikanto*.

-af/i. (tr) Suf., kiu sxangxas an ntr verbo zu tr verbo. Ekz.: *eksplođafi* = fari aw kawzi an eksplodo. *Kiu eksplodafis an la bombo?*

ak. Partikulo montranta an vorto, kiu apartenas al akuzativo. Ekz.: *Sub la cielo* (tiele!) *oni pendigis an tiu kanajlo* (kun komplico) *je piedoj ak la kapo(j) va infre.* Tio cxi signifas, ke la kapo(j) estas parto det la akuzativo (kaj la komplemento), kaj „va“ montras, ke la kapo(j) estas en direkto al infre.

amb/i = piediri.

an. Prep. montranta an akuzativo (p. 34-35 k 63), krome yi anstatawas „en ... n“ (p. 35).

ans. Vd. p. 83 (NP 10).

ap. Partikulo montranta an vorto, kiu apartenas al la subjekto. Ekz.: *Li falis ap la kapo an infre. Li falis ap la manoj an sur la planko. Cxio transturnigxis ap la fundo va supre.*

-ap/i. (ntr) Suf., kiu sxangxas an tr (ag-) verbo zu ntr (ag-)verbo. Noto: Ne konfuzu kun mediala vocxo nek kun pasiva vocxo. Ekz.: *La akvo movapas en rivero. La suno levapas en esteo. La suno senkapas en vestro. La kamiono skuapas sur aspra sxoseo. Pluvi / La vintro / La tago / Negxi komencapas, finapas, komencapis, finapis.*

av. Prep. montranta an direkto de antaw, de en, de derer. Gxi montras, ke la subjekto distigxas de la komplemento kaj la irado komencigxis antaw, en aw derer la komplemento. Ekz.: *Li iras av la gxardeno.* Tio signifas, ke li komencis iri antaw, en aw derer la gxardeno. Noto: La kontrawo de „va“.

-az/o. Suf., kiu indikas an momenta aspekto, kaj unuopa ago.

ba- Pref. Vd. p. 75 (NP 9).

ce- Pref. Vd. p. 83 (NP 10).

cis = maltrans.

cu. Liganta vorto, kiu ligas an predikativo al subjekto.

derer = malantaw.

des. Prep. montranta an genitivo (p. 34, 54 k 63). Prep. „de“ restu por ablativa kazo, „des“ estu por poseda kazo (p. 15 k 34).

det. Prep. esprimanta an mezura k.s. suplementoj (p. 34) kaj an rilato.

dez- Pref. montranta an senigo.

dist/a = malproksima.

-en/oj. Suf. Vd. p. 83 (NP 10).

ener. Prep. signifanta: uzante an energio de. „Ener“ montras an forto, an energio, an povo uzata por efektivi an io. Ekz.: *Ventmuelilo = muelilo ener vento. Benzinmotoro = motoro ener benzino. Mi rompis an sxtono ener (muskoloj det) manoj per martelo. Navigacii ener vento per velo. Plugi ener cxevalo per plugilo. Senpolvigi ener elektro per polvosucxilo. Mi muelas an greno per muelilo ener vento/akvofalo/elektro. Mi kuiras sur fornelo ener gaso.*

-eni/o. Pseudosuf. Vd. p. 83 (NP 10).

-es/a. Suf. Vd. p. 84 (NP 10).

este/o = oriento, eosto.

fa. Prep. Vd. p. 15, 20, 34, 54, 63 k 70.

finim. Adverbo montranta, ke post longa atendado okazis bona io.

fo. Prep. (p.p. mova adjekto), kiu montras an la foriro de la atingita loko kaj estas la kontrawo det la prep. „an“ kaj la finayo -n. Ekz.: *Mi metis (an la libro) an sur la tablo. Mi prenis (an la libro) fo sur la tablo. Mi grimpis an sur la arbo. Mi sobgrimpis fo sur la arbo. Li iras fo Berlino / fo hejme / fo inter ni.*

graw. Signifas: atentante an influo de.

-if/i. (tr) Suf., kiu montras, ke oni faras an substantivo ut la vorto. Kp. kun -ip/i.

im. Prep. montranta an iu, aw an io, kiu ordonis, imosis an (ia) ago; = law ordono det. Ekz.: *Mi servas en militistaro im la sxtato. Mi prenas an la medikamento im la kuracisto. Mi funkcias im la estro. Mi pagas an la imposto im la diktaturo / an dismo im eklezio.*

infir = malsuper.

ins. Prep., kiu estas la malo de „el“.

-ip/i. Suf. Vd. p. 84 (NP 10).

it. Prep. montranta an materialo. Kiam temas pri instrumento oni devas uzi an la prep. „per“. La prep. estas el Germaneza „mit“ kaj Angleza „with“. Ekz.: *Mi malenas an la vando it farbo per broso (aw per rulo). Mi nutras an mi it legomo per forko kaj per kutelo. It kio vivas homo? It nutrenzo.*

-izm/o. Suf. montranta an toksigxo ka substanco.

jo ... to = ju ... des (p. 15). (Vd. „des“.)

ka. Prep. montranta an la kawzo.

ko- Pref. signifanta „kune“.

koram. Prep. montranta an cxeesto fa iu.

ku. Liganta vorto montranta an objekta predikativo.

kual. Liganta vorto, kiu montras an kvalita (funkcia, stata, destineca) objekta identiga adjekto kaj montras an kondicxa objekta identiga adjekto. Gxi ligas an kvalifika identiga adjekto al gxia objekto, kaj ligas an kondicxa identiga adjekto al gxia objekto. Gxi estu anstataw kvalifika kaj kondicxa „kiel“. Ekz.: *Mi mangxis an kuko kual pano. La E-istaro agnosku an mi kual neologismemulo.*

loc montras en loko det.

losi = malgajni. Ekz.: (ntr) *Mi losis en la loterio.* (tr) *Mi losis an la mono.*

lu. Prep. montranta an influo aw io influa.

-n. Suf. kolokviale montranta an objekta (akuzativa) suplemento. Ekz.: *Mi sxatas la legadon an libro kun neologismoj* (p. 34).

-oc/a. Suf. Vd. p. 84 (NP 10).

pa- Pref., kiu sxangxas an aktiva vocxo zu pasiva vocxo. Oni povas legi en PAGo, ke an la aktiva vocxo oni esprimas per simplaj tempoj det verboj, sed an la pasiva vocxo oni devas esprimi per kompleksaj tempoj, t.e. per pasiva participo kaj per la verbo

„esti”. Ekz.: *Mi mangxas an la tagmangxo. La tagmangxo estas mangxata.* La akuzativa objekto farigxas akuzativa subjekto. La akuzativa subjekto estas frazelemento, kiu pree estis akuzativa objekto.

En E. mankas simplaj formoj por pasiva vocxo. Se oni aplikus an „pa-“ al verbo, ekz. *pamangxas*, oni havus an simplaj formoj por pasiva vocxo. Ekz.: *Mi mangxas an la tagmangxo. La tagmangxo pamangxas.* „Pamangxas” montrus, ke la subjekto estas akuzativa, aw ke la subjekto estis akuzativo. Sekve la pref. „pa-“ povus farigxi akuzativa prep. Ekz.: *Mi mangxas pa la tagmangxo. Mi iras pa Parizo. La vojo pa Parizo. Li estas alta pa du metroj.* Tamen, „an” estas (la) plej bona akuzativa prep. Oni ne povas uzi an „pe” por cxi tiu afero, cxar „pe” jam montras an la perfektivo, fina aspekto. Ekz.: *Mi pemangxis an la tagmangxo.* An kio diras la PAGO? „Nur unika sufikso (aw prefikso), montranta sole la pasivecon estus povinta enradikigxi”. Do, se sufikso povus fari an tio, ankaw prefikso povus fari an tio. [Red.: *Kp. kun la rumana prep. pe.* Ekz.: *pe mine (min), pe noi (nin), pe voi (vin), pe sine (sin), am ĉiĉiĉi pe lon (mi renkontis Johanon).*]

pe-. Pref. Vd. p. 75 (NP 9).

ples ...-u = bonvolu ...-i.

pre. Prep., kiu estas la malo de „post”.

senk/i = mallevi.

sic. Prep. montranta an dawro aw an periodo inter du punktoj.

soke/o = sxtrumpeto.

su. Prep. montranta an surmetita vesto; = vestita it. Ekz.: *Li mangxis (ne) su piyamo. Li ambis (ne) su sokeoj. Li (ne) estas su mantelo / su cxapelo.* Noĝo 1: Oni povas uzi „sen” anstataŭ „ne su”. Noĝo 2: Estas evidente, ke la piyamo estas sur la korpo, sokeoj sur piedoj, cxapelo sur kapo.

tes. Prep. montranta an la posedo.

to. Vd. „jo ... to”.

tras. Signifas: de unu flanko al opoza flanko.

tu. Prep. Vd. p. 84 (NP 10).

-uk/o. Suf. montranta an kastrita animalo (p. 54). Ekz.: *kokuko* = kapono.

-un/o. Suf. montranta an masklo (p. 54).

ut. Prep. montranta an konsisto. Noĝo: gxi estas el Germaneza „aus” kaj Angleza „out

of”. Ekz.: *La libro konsistas ut du tomoj. Statuo ut bronzo. Piyamo ut flanelo. Mi ricevis an bukedo ut rozoj. Mi plenigis an la botelo ut vitro it akvo el krano per taso.*

va. Prep. Vd. „ak” k „av”, kaj p. 75 (NP 9).

vestr/o = okcidento, uesto, westo.

zu. Prep. montranta an rezulto.

[Red.: *Jen la alfabeto (propono) de R. Stahl:* cx [ĉ], gx (aŭ q) [ĝ], hx [ĥ], i [ĵ], sx [ŝ], w [ŭ], y [ĵ].]

[Red.: *Kp. i.a. kun la proponoj de Makkink en sia libro La Fundamento sub lupo, Antverpeno 1990:* na anstataŭ -n, za = loko malantaŭ, from = for de, tu = posedo de (p. 120). Ekz.: *Mi parolas pri la forpelado na la hundo far mi from la manĝajo tu ĝi (p. 94).*]

R. S. (US) (ric. inter 1996-08 kaj 1998-02)

La alfabeto de Neo

Neo estas tre zorge ellaborita esperantido de Arturo Alfandari 1, publikigita en 1961 en Bruselo. Ĝia alfabeto estas kiel la Esperanta krom: c [ĉ], j [ĝ], q aŭ kw [kŭ], sh [ŝ], w [ŭ], x aŭ ks [ks], kaj y [ĵ]. Ne ekzistas la sonoj [ĵ] kaj [ĥ], kaj anstataŭ la Esperanta c estas s (*sigar, sigareti*), c [ĉ] (*citadel, cirkonskribi*), sh (*shenso* = scienco, *shen* = sceno) aŭ ts (*tsar, tsetse*). Ekzistas kh kun la indiko, ke ĝi prononciĝas „kiel el la angla”, kaj elparolo de c kiel ts estas „akceptebla”.

Jen teksteto por havi ideon pri Neo: *Na Patro ki sar in Cel, siu ta nam santat. Venu ta regno. Siu fat ta vol, asben in Cel, as on Ter. Na shakida pan ne diu oje. E ne pardonu na debos, as nos pardonar na deberos. E no ne induku in tentado, mo ne fridu da mal. Den tua sar Royado, poso e glor, po sem. Amen.* La nombroj: *un, du, tre, qar, qin, sit, sep, ot, non, is, 100 ek, 1000 mil.* La pronomoj: *mi, tu, il, el, it, nos, vu, zi,* krome *so* = si, *zef* = ili (nur inoj, „iŝi”).

Recenzo: Ĝenita ...

... mi estas pri la libro *Konciza Gramatiko de Volapuko / Gramat brefik Volapŭka* de André Cherpillod, Courgenard (FR) 1995. Ĉar tio ne estas Volapuko. Jam la titolotraduko estas malĝusta kaj devas teksti *Glamat blefik Volapŭka*. Kaj fakte: temas pri la **reformprojekto** de Nederlanda kuracisto, Dr. Arie de Jong, do pri volapukido, pri Volapŭk nulik, Nov-Volapuko aŭ Volapŭk II.

Danĝera aspektas al mi la lasta alineo de la Ĉerpiljoda antaŭparolo: „*De longe, la esperantistoj ne plu konsideras Volapukon kiel rivalon, sed kiel respektatan praulon. Jen do, por la interlingvistoj, por la scivolemuloj, konciza gramatiko de la lingvo Volapük «nia dua lingvo, pük obsik telid», en la formo reformita de De Jong.*” Kion ni faru kun tiu volapukido? Ĉu ne plu interesa estas la vera Volapuko? Dum miaj prelegoj kaj kursetoj ĉe Esperantaj kongresoj kaj renkontiĝoj mi ĉiam spertis grandan intereson pri la lingvo de Ŝlajer – sed kial ankoraŭ tiu ido de De Jong? Kion ni dirus, se fine de la 21-a jarcento – okaze de falo definitiva de Esperanto – iu publikigos Lingunon, Vikton, Hipersignon aŭ Unitarion kiel Esperanton? Pledas mi verve kaj vikle por la vera Volapuko!

Bedaŭrinde pluraj asertoj tiulibraj pri la originala Volapuko estas malĝustaj:

En Nov-Volapuko jen *bal* 1, *tel* 2, *deg* 10, *teldeg* 20. (p. 8) Kial De Jong ŝanĝis la ĉarman Volapukon sistemon, ke la dekoj estas la pluraloj de la unuoj, nome *bals* 10, *tels* 20, *kils* 30, *fols* 40 k.t.p.?

„*En Volapuko I, la numeraloj utilis ankaŭ por la tagnomoj kaj monatonomoj*: balüdel «*dimanĉo*», telüdel «*lund*o», kilüdel «*mart*do», ktp; balul «*januaro*», telul «*februaro*»..., balsul «*oktobro*», balsebalul «*novembro*», balsetulul «*decembro*».” (p. 9) **Ne!** En Volapuko („Volapuko I” ne ekzistas!) la tagnomoj estas *soldel, mundel, tusedel, vesdel, tödel, flidel, sädel*. Kial Ĉerpiljod inventis tiujn nomojn surbaze de la nombroj? Krome De Jong ŝanĝis la monatonomojn *apul* kaj *otul* al *prilul* kaj *tobul*. Kial?

„on «*ĝi*», oy «*oni*». [...] *En Volapuko II, ekzistas ankaŭ ĝentila formo, kaj en singularo, kaj en pluralo* [...] ors [...] [...] *Refleksiva pronomo* [...] ok «*si*», oks «*si (plurale)*» [...] [...] *En Volapuko I, neŭtro kaj reciproka pronomo ne ekzistis*: on signifis «*oni*» kaj ons signifis «*Vi (ĝentila formo)*».” (p. 10 k 11) **Ne!** En Volapuko ekzistas (ne „ekzistis!”) neŭtro kaj reciprokaj pronomoj: *os ĝi, ok si, oks si (plurale), om li, oms ili, on oni, ons vi (ĝentila)*.

„*En Volapuko I, oni havis kiom, kiof, anstataŭ kimik, kifik*.” (p. 13) **Ne!** *Kimik, kifik* kaj *kinik* egalas al nia *kiu*: por viroj, por virinoj kaj por neŭtraĵoj, dum en Volapuko ili estas

kim. La de Ĉerpiljod menciitaj *kiom* kaj *kiof* estas io alia, kaj krome li forgesis kelkajn: en Volapuko *kiom?* *kiu -o?* (en demandoj, por viroj), *kiof?* aŭ *ji-kiom?* *kiu -o?* (en demandoj, por virinoj), *kimik?* *kia -o?* (en demandoj, por viroj), *kiofik?* aŭ *ji-kimik?* *kia -o?* (en demandoj, por virinoj), *kiosik?* *kia -o?* (en demandoj, por neŭtraĵoj).

Golden kreis la nomon Goeresperanto por la esperantido Linguno: same oni povas nomi tiun ĉi volapukidon Jongapuko. Estas bedaŭrinda fakto, ke tiun idon la sinjoroj A. de Jong kaj A. Ĉerpiljod nomas Volapuko.

Claus J. GÜNKEL (DE) (ric. 1997-09)

Studij vikte!

Aestimata Novistoj! Kum multa dankoj my akcipibat la Nr. 11. „Nova provo” periodikon. Ergo my legit: un author distingvit tiep du aedifikanta celojn, ekce: 1. reformi esperanton /aut/ 2. krei nova lingvon.

Okae, bravissimo! lu non mussit aperta portojn trarumpi: tia lingvo est la VIKTO. Ma la vikto non mon reformibat la esperanton, sed kaj perfektizibat lyn. Studij vikte!

Item tiep my legibat plura differenta alfabetojn cetera authorojs. Tiob my addit la sekreta runa-alfabeton mys, nome se aliu non komprendit vikte: studij tion!

[**Red.:** *Adreso k pluaj informoj: p. 74–75. Kelkaj vortoj: addi aldoni, akcipi ricevi, -bat -is, ekce jen, ergo do, item same, -iz- -ig-, -j -u, kaj ankaŭ, ly ĝi, ma sed, mon nur, mussi devi, non ne, -s (genitivo, ekz. mys de mi, cetera authorojs de ceteraj aŭtoroj), sed sed (post nea frazo), -t -as, tiep tie, tiob tial.*]

BÖSZ Vilmos (HU) (ric. 1997-08)

Necesas kontrolteksto ...

... por povi facile kaj egale prijuĝi novajn alfabetoproponojn, ekz. Eĥoŝanĝo ĉiuĵaŭde. Ĉio senchava. (*La Gazeto* 76, p. 15) La ĉefia ĥoro nuanchave eĥanta hieraŭ en Liĥténŝtejno tuŝis niajn korojn ĝisfunde dum la Renkontiĝo Internacia de Eŭropaj kaj Aŭstraliaj Arĥitektoj en Aĥeno. Tiokaze la bufedon ornamis plej luksaj, ekscelantaj kaj eĥ ekzotaj manĝaĵoj ĵus alvenintaj kiel maizsalato, rizzebraĵo, ostsupo, grossaŭco, citronŝorbeto, spicherboj, plukherboj kaj rosherboj.

Red.

Necesas difini ...

... la terminon „esperant(o)ido“. Antaŭ havi taŭgan difinon de tiu nocio, listo servu kiel difino. Ekde NP 13 kaj poste Interrete aperu kvazaŭoficiala listo pri esperantidoj. **Red.**

Novo e UEA

Oni povun multe comenti pri la ĵisnuna historio de la rilato inter Novo e [kaj] Universala Esperanto-Asocio, sed scribante pri la temo nun lau peto de la NP-redactoro, mi provon nur tracti la factos. Comentos e alias reagos de la legantos estan tre bonvenas — aparte se ili atingan la consernas homos qe UEA.

En frua 1988 mi sendin al la tiama redactoro de la revuo *Esperanto*, Mark Fettes, articolo titolita “Ĉu eblas plibonigi la lingvon?”, en ciu mi scribin ce por ce tio eblu, neseson ce la prireformas interesatos atingu consenton inter si pri la deziratas modifos, e ce la interconsentita formo estu acseptita de la plimulto de la activas esperantistas. Conclude mi alvocin por la fondo de nova UEA-facasosio por la prova elaborado de nova fundamento de Esperanto. Fettes nolacseptin [malakceptis] la articolo, clariante ce UEA ocupizan [okupiĝas] nur pri practica aplicado de Esperanto, e ne pri tio a cio [kion] li nomis teorias discutos.

Nelonge post tio mi estin dungita ciel compostisto en la UEA-ofiseyo, vancam [kvankam] oni sabin [sciis] ce mi estan reformulo. Mi ne izin [iĝis] nolpli tia pro mia nova posteno, sed ade pensadin pri lingo-reforma facasosio e fine de 1990 elpensin nomo por ĵi, nollongigante mia termino *novfundamentismo* al, simple, *Novo*. En tiu sama tempo aperin anonso en *Esperanto* pri libro eldonota de Internacia Kultura Servo en Zagrebo, *Estonteco de Esperanto*, ciu lauatende enhavon la opinios de 500 esperantistas pri „bazaj kaŭzoj de la ĝisnuna malsukceso rilate la kvanton de Esperanto-uzantoj“, „ĝeneralaj cirkonstancoj en la 90-aj jaroj kiel bazo por la estonteco“, e „strategio kaj esencaj agadkampoj en la 21-a jarcento por penetrigi Esperanton kiel 2-an lingvon de ĉiuj Teranoj“. Tiu anonso instigin mi denove verci articolo, e vancam la libro ne aperin, pro manco de contribuantos, mi restin cun

pli definitiva envortigo de mia conserto e cun plia emo comunici ĵi al alias homos.

La ocazo venin post nelonge en 1991, ciam mi compostin la marta numero de *Esperanto*. Estin iomete da libera spaso en la rubrico de anonsetos, a ciu mi plenigin per la eta mesajo: „Reformemuloj! Skribu al Novo, Bajonetstraat 78, NL-3014 ZL Rotterdam.“ Tiu anonseto, same ciel qiu posta, estin pagita lau la normala UEA-tarifo de unu guldeno por qiu vorto.

Tiu unua anonseto yam risevin celcas respondos, e secvin similas anonsetos en la aprila, junio, e juli-augusta numeros („Se vi ŝatus partopreni en plurjara projekto de komuna lingvoreformo“). En agosto aperin la unua numero de *Nova Provo*, cun cvar contribuantos de la unuas respondintos, en la ducolumna formato proponita en la zagreba articolo (reformversio unufance, normala Esperanto alifance). Pluas anonsetos en *Esperanto* (cun parolo pri facasosio anstate projecto) aperin en septembro e octobro 1991, mayo e decembro 1992, e februaro 1993. En tiu sama tempo aperin NP 2 (marto 1992), 3 (julio 1992), e 4 (februaro 1993). En numero 3 anonsezin [anonciĝis] la starigo de Novo-conto qe UEA, e en numero 4 aperin la rezultos de la unua vozdono, cun la informo ce nur 1 el la 21 partoprenintos contrin la propono ce Novo laueble farizu alizinta au cunlaboranta asosio qe UEA (17 subtenin, 3 sindetenin).

Malgre [malgraŭ] la evidente tre amica sinteno de Novo e la novistos al UEA, qi ties Estraro vozdoin [voĉdonis] en sia cunsido de februaro 1993 nolpermesi iu ayn mensio pri Novo en la eldonazos [eldonaĵoj] de UEA, eq en pagita anonso. Ĵi venin al tiu desido sen la pley eta consulto cun mi, vancam mi estin tiam en la apuda qambro e complete ye ilia dispono por interparolo.

Tiu cenzuro bedarinde [bedaŭrinde] ne estin la fino de la agado contre Novo en tiu yaro. La tiama generala secretario de UEA, Ian Jackson, obstinin ye sia contrareformista propono pri lingopolitico, tiel devigante ce mi sendu protesto al la tuta Comitato, e ce novistos simile protestu al sias respectivas comitatanos (vidu NP 5, ciu estin complete dediĝita al tiu temo).

Felise [*Feliĉe*] ni vencin pri la lingopolitica propono de Jackson (ciu reprenin ji fronte al la protestos), sed la cenzuro ancore [*ankoraŭ*] restin, e restan ancore nun. La pasinta UEA-estrarano pri lingopolitico, Amri Wandel, promesin reconsidero dum la aprila estrarcunsido de aprilo 1997, sed la demando estin nur pludonita al trihoma komisiono por posta discuto pere de Interreto. Tiu diskuto ne efectivizin malgre ripetitas provos mias, e fine aspectin ce la komisiono estin nur convena rimedo por procrasto e neniofaro.

Mi esperan ce ni novistos plu campanyon por la rayto je propra facasocio ene de UEA, sed ni ne faru tio cun vanas atendos pri akseptema sinteno qe ties estros.

[Red.: c [k], i [ĝ], q [ĉ], y [j], -an/-in/-on/-un = -as/-is/-os/-us, -as/-os = -a(n)/-o(j)(n). Same en liaj tekstoj sur p. 72 (NP8) k p. 93-96 (NP 11).]

Roy McCOY (NL) (ric. 1997-10)

Enketo I

Jen enketo pri ŝanĝoj al Esperanto aŭ/kaj pri nova planlingvo.

① Ĉu la personaj pronomoj tro similas unu al la alia pro la ĉiama fina -i - ĉefe okaze de *mi* kaj *vi*, de *mi* kaj *ni*, de *ni* kaj *vi*? Jen kelkaj proponoj:

- de Prof. H. Frank: *mi* → *moj*, *vi* → *vuj*.
- *mi* → *me*, *vi* → *vu*, *li* → *le*.
- *vi* → *vu*, *ni* → *no*, *li* → *le*.

(Atentu, ke ekzemple ne eblas *si* → *se*, ĉar ĝia akuzativa formo estus *sen*.)

Ĉu realigi la ideon, ke, pro pli bona distingo, ĉiu persona pronomo havu propran vokalon, ekz. *mi*, *vu*, *le*, *ŝa*, *ĝo* aŭ *me*, *vu*, *lo*, *ŝa*, *ĝi*?

② Ĉu *sc-* estas sufiĉe ĝena? Ĉu en maloftaj vortoj kiel *scienco*, *sceptro* kaj *sciuro* ĝi po-vas resti, sed ne en la ofta *scii*? Kio pri *scii* → *nosi*, *sabi* aŭ *saji*? Aŭ *se* → *if* kaj *scii* → *sei*? Ĉu same *eksciti* → *esciti*, *ekskludi* → *eskludi*, *ekskurso* → *eskurso* k.s.?

③ Ĉu pro la ĝena simileco inter *junio* kaj *julio* estu *junio* → *ĵuno* laŭ angla *June* [ĝ-], franca *juin* [j-], portugala *Junho* [j-], kaj itala *giugno* [ĝ-]? (Komparu kun la germana, kie oni uzas la formojn *Juno* kaj *Julaj* okaze de miskomprenblo de *Juni* kaj *Juli*.)

④ Ĉu *tre* tiom similas al *ne* kaj al *tro*, ke ĝi estu ŝanĝita, ekz. al *muj*?

⑤ *Ne* kaj *jes* havas la saman vokalon: ĉu tio ĝenas? Alialingve ne estas tio: *jes* - *noŭ*, *ŭi* - *no*, *ja* - *najn*, *si* - *no*, *ken* - *lo*, *ne* - *ofii*, *ja* - *ne*, *tajp* - *ne*, *da* - *ne*, *evet* - *hajir*. Ĉu eble jam *nen* / *jes* kun la finaj *n* kaj *s* estas sufiĉe kontrastaj? Aŭ ĉu oni prenu la internacian *no*: *nen* → *no*? Aŭ eĉ: *ne* → *no* ĉiuokaze?

⑥ Ĉar *ses* kaj *sep* tro similas, jam estis proponita la varianto *sis*. Same similas *kvar* kaj *kvin*, ĉar ambaŭ komenciĝas je kv-. Ĉu *kvin* → *pem* aŭ *fem*? (Komparu kun la germana lingvo, kie oni uzas la formon [cvo] anstataŭ [cva]) okaze de miskomprenblo de [cva] (= *du*) kaj [draj] (= *tri*.)

⑦ La pluralo: -j aŭ -s aŭ io alia?

⑧ Substantivoj/adjektivoj: ĉu -o/-a aŭ inverse -a/-o, -o/-e, -e/-a, aŭ io alia?

⑨ Infinitivoj/adverboj: ĉu -i/-e, -e/-i, -i/-el, -er/-ement, aŭ io alia?

⑩ Ĉu rapide legante oni facile konfuzas pri la frazkomencaj vortoj *se* kaj *sed*? Kiel solvi? (Atentu, ke la ofte proponita *ma* ja estas sufiĉe internacia, sed malpli redunda ol *sed*, krome kun la ofta artikolo estiĝas *ma la*, kiu tro similas al *mala*.) Ĉu estas danĝero konfuzi pri *se* kaj *sen*? Ĉu pri *ĉu* kaj *ĉiu*? Ĉu pri *kaj*, *ke* kaj *kia*?

Kiu(j)n el tiuj ĉi punktoj vi opinias nemenciindaj kaj neproblemaj? Kiel vi argumentas ĉi tie rilate internaciecon, bonsonecon kaj klaran distingeblon? **Red.**

Enketo II

Se estos enketo pri helpalfabeto por Esperanto, ĉu vi estos preta voĉdoni pri tiuj ĉi punktoj?

- (1) Ĉu vi jesas al *ch* [ĉ], *sh* [ŝ], *y* [j]?
- (2) Ĉu vi jesas al *hh* aŭ al *kh* por [ĥ]?
- (3) Ĉu vi jesas al *u*, al *w* aŭ al *uw* por [ŭ]?
- (4) Ĉu vi jesas al *gh/j*, al *gh/zh*, al *dj/ĵ*, al *j/zh*, al *gh/jh*, al *j/jh* aŭ al *gi/ĵi* por la paro [ĝ/ĵ]?

Red.

Propono de statuto de Novo

Bonvolu tralegi sur la venontaj paĝoj la proponon de statuto por la asocio Novo, nun oficiale fondota:

(1) Nomo kaj sidejo

(1.1) La asocio havas la nomon Novo, kaj plie difiniĝas kiel „asocio por la komuna elaborado de lingvo internacia”.

(1.2) La sidejo de la asocio estas ĉe la loĝloko de la prezidanto.

(2) Lingvoj

(2.1) La oficiala lingvo de la asocio estas la lingvo Esperanto, kiel difinita de ties Fundamento.

(2.2) Anoj kaj oficistoj de la asocio rajtas uzi ankaŭ aliajn lingvojn kaj lingvoprojektojn laŭbezone kaj laŭdeziro.

(3) Celoj kaj agadoprincipoj

(3.1) La asocio bazas sian agadon sur la premiso, ke neŭtrala, planita, konstruita lingvo estas la solvo de la monda lingvoproblemo.

(3.2) La asocio celas:

(3.2.1) ellabori eventualan estontecon de Esperanto, speciale rilate al la „aŭtoritata komitato interkonsente elektita de la registaroj de la plej ĉefaj regnoj” menciita en la dua frazo de la Fundamenta Antaŭparolo;

(3.2.2) diskuti kaj esplori specialajn paralelajn formojn en Esperanto, okupiĝante interalie pri faklingvaĵoj, pli facila elparolo, kaj pli bona kompreniĝo per telekomunikiloj;

(3.2.3) diskuti kaj esplori la principojn kaj taŭgecon de la Esperanta vortelekto, kaj prijuĝi la konflikton inter respekto al la tradicio kaj nuna lingvouzo unuflanke, kaj la indo aŭ neceso de ŝanĝoj aliflanke;

(3.2.4) informiĝi kaj informi pri la stato de aliaj planlingvoprojektoj, kaj pri la diskutoj inter ili;

(3.2.5) kunlabori kun samcelaj kaj similcelaj asocioj;

(3.2.6) diskuti kaj esplori la gravajn aktualaĵajn problemojn de Esperanto kaj planlingvoprojektoj, ekzemple kun rilato al:

- la sonoj (precipe la malplej oftaj en Esperanto);
- sendiakrita alfabeto;
- nevirocentra lingvouzo (precipe rilate al finaĵoj kaj pronomoj);
- akuzativo;
- akordo de adjektivoj kaj substantivoj;
- plŭralo ĉe substantivoj, adjektivoj kaj verboj;
- transitiveco kaj netransitiveco de verboj;
- la skemismo de bazaj pronomoj, subjunkcioj, konjunkcioj kaj tabelvortoj; kaj
- latinideco kaj eŭropeco;

(3.2.7) esplori la pasintajn spertojn rilate al planlingvoprojektoj, al iliaj idoj, kaj precipe al idoj de Esperanto;

(3.2.8) enketi la ĉi-rilatan opinion ĉe planlingvoprojektanoj, lingvoaŭtoroj, esperantistoj kaj eksteraferanoj, kaj informi pri la rezultoj; kaj

(3.2.9) kontribui al la ellaborado de strategio por atingi oficialan akceptitecon de neŭtrala, planita, konstruita lingvo kiel solvon de la monda lingvoproblemo.

(4) Kunlaboro, registriĝo kaj publikutileco

Pri la kunlaboro kun aliaj asocioj, pri aliĝo, ligo kaj kuniĝo al aliaj asocioj, pri registriĝo ĉe juĝejo de ŝtato kaj pri la demando de publikutileco ĉe ŝtato decidus la membrokunveno.

(5) Administra jaro

La administra jaro estas la kalendara.

(6) Membreco

(6.1) Ĉiu individuo agnoskanta tiun ĉi statuton povas membriĝi en la asocio per skriba deklaro sendita al la sidejo.

(6.2) La estraro decidus pri eventualaj malakceptoj aŭ eksmembriĝoj.

(6.3) Ĉiu membro devas defendi la principojn de la asocio, aktive se okazo por tio sin prezentas.

(6.4) Ĉiu membro devas pagi la membrokotizon pridedicitan de la estraro.

(6.5) La membroj estas kolektive suverenaj pri la gvidado de la asocio.

(6.6) La membreco finiĝas per:

(6.6.1) morto,

(6.6.2) deklaro pri eksmembriĝo, aŭ

(6.6.3) eksmembriĝo per decido de la estraro.

(7) La asociaj instancoj

La asociaj instancoj estas la membrokunveno kaj la estraro.

(8) La membrokunveno

(8.1) La membrokunveno estas kunvokenda de la estraro

(8.1.1) kutime ĉiun trian jaron aŭ

(8.1.2) laŭ postulo de kvarono de la membroj.

(8.2) La membrokunveno rajtas decidi nur se ĝi estis kunvokita almenaŭ tri monatojn antaŭ la kunvenodato kun indikoj pri ĝiaj loko, dato, horo kaj provizora tagordo.

(8.3) La membrokunveno decidas per relativa plimulto de la ĉeestantoj kaj anstataŭatoj.

(8.4) Okaze de statutomodifo aŭ malfondo, la membrokunveno decidas per plimulto de tri kvaronoj.

(8.5) Ĉeestantoj rajtas voĉdoni nome de neĉeestanta membro baze de skriba komisiio.

(8.6) Tuj kiam eblos, la membrokunveno fariĝos konstanta kaj regula pere de internacia komputila reto.

(9) La estraro

(9.1) La estraro konsistas el almenaŭ du personoj, kiuj estas la prezidanto kaj la kasisto.

(9.2) La estraron elektas membrokunveno. La estraro respondecas antaŭ la membrokunveno.

(9.3) La membrokunveno elektas almenaŭ ĉiun trian jaron estraron.

(9.4) Ĉiuj oficoj de la asocio estas sensajlajraj. Elspezoj faritaj de la estraranoj estas

kompensataj nur kadre de la decidoj de la membrokunveno kaj de la tuta estraro.

(10) Membrokotizo

Pri la sumo de la membrokotizo decidas la estraro.

(11) Malfondo

(11.1) Pri malfondo povas decidi nur membrokunveno per plimulto de tri kvaronoj.

(11.2) Okaze de malfondo, la estraranoj estas la likvidantoj.

(12) Transira klaŭzo

Inter la fondo de la asocio kaj la unua laŭstatuta membrokunveno, la asocio estos gvidata de estraro elektita de la fondintoj.

Günkel/McCoy (DE/NL) (ric. 1997-09)

Pri ni: al la „aŭtoritata komitato“

Artikolo (3.2.1) de la statutopropono ĉi tie supre parolas pri la t.n. „aŭtoritata komitato“ menciita en la Fundamento. Unu el la taskoj de Novo povas esti prepari proponon al tiu Fundamento-konforma komitato en formo de rezolucio. Jen ia ŝablona ekzemplo:

Ni, la anoj de Novo,

proponas al la aŭtoritata komitato difinita de la Antaŭparolo de la Fundamento de Esperanto

ŝanĝi la Fundamentan alfabeton de Esperanto al tiu ĉi alfabeto [...],

ĉar ni opinias ĝin pli internacia kaj pli adekvata, i.a. rilate al la telekomunikiloj;

ŝanĝi la Fundamentajn personajn pronomojn [...] al [...],

ĉar [...];

ŝanĝi la Fundamentajn kaj oficialajn radikojn [...] al [...],

ĉar [...];

enkonduki [...],

ĉar [...].

Red.

Bonvolu memori, ke tiu ĉi numero NP 12 estas definitive la antaŭlasta en presita formo!